

ZÖLDTRÁGYÁK ÉS TAKARÓNÖVÉNYEK: GYAKORLATI TUDNIVALÓK

Ez a tájékoztató kiegészítő információkat tartalmaz a zöldtrágyákkal és takarónövényekkel kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat bemutató Best4Soil videóhoz.

<https://best4soil.eu/videos/9/hu>

BEVEZETÉS

A takarónövények és a zöldtrágyák alkalmazása lehetőséget nyújthat a talaj eredetű fertőzések kialakulásának megakadályozására szántóföldi és kertészeti növénytermesztésben. Mivel nem bírnak azonnali hatással a radikálisabb módszerekhez képest, például a talaj vegyszeres fertőtlenítéséhez vagy a hőkezeléshez viszonyítva, inkább preventív (megelőző), stratégiai alapon használható módszerekről van szó.

A takarónövények és zöldtrágyák termesztése során nem cél a biomassa teljes vagy részleges betakarítása a tenyész időszak végén. A különbség a két módszer között a végleges felhasználásukban van. A zöldtrágyanövények talajszint feletti részét a talajba forgatják a vegetációs időszak végén, hogy visszajuttassák a felhalmozott tápanyagokat (pl. nitrogént) vagy hasznos, másodlagos metabolitokat (pl. glukozinolátokat). A takarónövényeket más céllal termesztik, például azért, hogy csökkentsék a tápanyagok kimosódását (pl. nitrát kioldódását), megakadályozzák az eróziót, javítsák a talaj szerkezetét vagy elnyomják a gyomokat. Ezek együttes alkalmazása is lehetséges, például egy termény először lehet takarónövény (pl. a gyomok ellen), majd beforgathatják zöldtrágyaként (pl. tápanyagok bevitele érdekében) (Campiglia és mtsai., 2009).

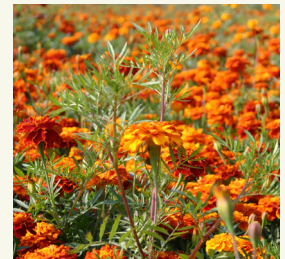
EZ IS TERMESZTETT NÖVÉNY

Egyes fonálféreg fajok elleni védekezéséppen természetünk fonálféregnek ellenálló növényeket. Hívvösebb területeken ezeknek egy fontos csoportját képviselik a Brassica fajok, úgymint az olajretek (*Raphanus sativus*) (1. ábra) és a fehér mustár (*Sinapis alba*). A külön erre a célra szelektált fajták képesek csökkenteni a répafonálféreg (*Heterodera schachtii*) számát, megszakítva életciklusuk során azok nemi differenciálódását. Emellett különféle

bársonyvirág fajokról (*Tagetes* spp.) is ismert, hogy gátló hatással vannak egyes fonálféreg fajokra, mint például a *Pratylenchus penetrans*-ra (2. ábra) a dohányzsömör vírus (*Tobacco rattle virus*) terjedését, amely a burgonya szártarkulását is okozza, és a *Trichodorus* nemzetségbe tartozó fonálféreg fajok terjesztik. Ez a fonálféregre gyakorolt negatív hatás megfigyelhető a borsó korai barnulás vírus esetén is, amelyet szintén a *Trichodorus* fajok terjesztenek. Egyre inkább kiemelt szerepet kap az a tény, hogy egyes retekfajták képesek csökkenteni a *Meloidogyne* fajok előfordulását. Mivel a retek önmagában nem csupán rossz gazdanövénye ennek a jelentős fonálféregnek, a szelektált változatok gátolják a *Meloidogyne* fajok életciklusát, ezáltal csökkentve azok populációit. A különféle fonálféregnek ellenálló takarónövények harmadik csoportját a tarka cirok (*Sorghum bicolor*) és a tarka cirok-szudáni fű hibridek alkotják (*S. bicolor* x *S. sudanense*) (3. ábra) (Dover és mtsai., 2012). Ez a csoport jobban alkalmazkodott a melegebb területekhez. Mindegyik csoportban az egyes fajok, és akár az egyes fajták között is lényeges különbségek vannak az ellenállóképesség mértékében. Emiatt a végső választást a vetőmag értékesítőjétől kapott, valamint megbízható egyéb (akár internetes) forrásokból származó információkra kell alapozni. Helyi szinten egy gyakorlati közösség, vagyis olyan gazdákból és szakemberekből álló csoport kialakítása, akik megosztják egymással a tudásukat egy adott témában, segítségünkre lehet a fonálféreg elleni véde-

1. ábra: Olajretek (*Raphanus sativus*) mint takarónövény

2. ábra: Bársonyvirág (*Tagetes* sp.) mint takarónövény

kezést szolgáló, legjobb takaró- vagy zöldtrágyanövények kiválasztásában. A Best4Soil hálózata támogatja az ilyen gyakorlati közösségek felállítását az adott témával foglalkozó workshopok megszervezésével. Amennyiben érdeklí ez a lehetőség, vegye fel a kapcsolatot a Best-4Soil-lal (a kapcsolatfelvételi űrlap a www.best4soil.eu weblapon található).

(Marahatta és mtsai., 2012). A retek egyes fajtái képesek megzavarni

GYORS NÖVEKEDÉSŰ FAJOK

A gyors növekedésű fajokat nagyra értékelik a takarónövények között, mivel korlátozzák a gyomok fejlődését azáltal, hogy gyorsan lefedik a talajfelszínt. A gyors növekedésű Brassica fajok egyik alternatívája a hajdina (*Fagopyrum esculentum*), amelynek csírázása és növekedése is nagyon gyors, amíg a hőmérséklet nem túl alacsony számára. Ez egyébként is egy nagyon érdekes növény, ami a keserűfűfélék (*Polygonaceae*) családjának tagja, mint a család egyetlen másik termesztett faja a rebarbara (*Rheum rhabarbarum*). Egy másik gyors növekedésű faj a mézontófű (*Phacelia tanacetifolia*), ami a borágófélék családjába tartozik. Mivel egyetlen másik termesztett növényfaj sem tartozik ebbe a családba, és a mézontófű kiváló tápnövénye a mézelő méheknek, egy nagyon figyelemreméltó takarónövény. Mindkét növényt - a hajdinát és a mézontófűvet is - nyár és kora ősz közötti időszakban kell termesztetni, mivel nem télállóak és melege van szükségük a megfelelő növekedéshez.

EGY VALÓDI TERMÉNY

Bizonyos esetben a zöldtrágyákat vagy takarónövényeket nem tekintik értékes terménynek, mivel nem hoznak közvetlen profitot, és hatásuk nem azonnal észlelhető. Azonban ahhoz, hogy pozitívan befolyásolják a talaj egészségét, a növényeket sikeresen kell elvetni és nevelni. Emiatt egészséges, magas csírázási aránnyal bíró magvakat, megfelelően előkészített magágyat, előnyös vetési körülményeket, elegendő tápanyagot és szükség esetén öntözést kell alkalmazni. Pénzkidobás, ha ezeken a növényeken próbálunk spórolni azáltal, hogy kevesebbet fektetünk beléjük.

3. ábra: Tarka cirok - szudáni fű hibrid (*S. bicolor* x *S. sudanense*) zöldtrágya (a kép tulajdonosa: C. Wohler, LZ Liebegg, Svájc)

A zöldtrágyákra és takarónövényekre vonatkozó további információkat az EIP-AGRI mini kiadványában talál:

https://ec.europa.eu/eip/agriculture/sites/agri-eip/files/6_eip_sbd_mp_green_manure_final_0.pdf

Hivatkozások

Campiglia E., Paolini R., Colla G., Mancinelli R. 2009. The effects of cover cropping on yield and weed control of potato in a transitional system. *Field Crop Research* 112:16-23.

Dover K., Wang K.-H. and McSorley R. 2012. Nematode management using sorghum and its relatives. ENY716, <http://edis.ifas.ufl.edu/>

Marahatta S. P., Wang K.-H., Sipes B. S., Hooks C. R. R. 2012. Effects of *Tagetes patula* on Active and Inactive Stages of Root-Knot Nematodes

